

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 137/2021-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Petrom Harakálym, advokátom, Mlynská 28, Košice, proti výroku I rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16 Co 194/2019-272 z 19. novembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj čl. 12 ods. 1 ústavy výrokom I rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) označeného v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň požaduje náhradu trov konania v sume 460,90 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že sťažovateľ bol stranou v konaní vedenom Okresným súdom Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 312/2013 v procesnom postavení žalobcu, ktorý sa proti KOOOPERATÍVA poisťovni, a. s., domáhal náhrady straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti na tom skutkovom základe, že pri dopravnej nehode, ku ktorej došlo 10. novembra 2008, utrpel ako spolujazdec v motorovom vozidle ťažké ublíženie na zdraví a na základe rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. 910 129 8459 z 5. júna 2009 je od 29. januára 2009 invalidný.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 312/2013-205 z 12. júna 2019 (ďalej len „rozsudok z 12. júna 2019“) žalobu sťažovateľa zamietol z dôvodu premlčania jeho nároku, keďže žaloba bola podaná 26. júla 2013, teda po uplynutí viac ako štyroch rokov od doručenia citovaného rozhodnutia Sociálnej poisťovne. Keďže žalobu podal sťažovateľ na súde štyri roky odo dňa, keď sa dozvedel o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá, jeho právo na náhradu škody bolo podľa názoru okresného súdu podľa § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka premlčané.

4. Na odvolanie bol rozsudok okresného súdu z 12. júna 2019 napadnutým rozsudkom krajského súdu potvrdený ako vecne správny.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ považuje výklad vo veci premlčania nároku na náhradu za stratu na zárobku aplikovaný krajským súdom za neudržateľný. Krajský súd podľa sťažovateľa totiž konštatoval, že nárok na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite sa premlčí celý bez ohľadu na to, že prevažná väčšina jednotlivých nárokov na náhradu vznikne až v budúcnosti. Uvedené je podľa sťažovateľa v absolútnom rozpore s podstatou nároku na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite, ktorý má nahrádzať pravidelne sa opakujúce straty majetkových hodnôt zodpovedajúcich uchádzajúcemu zárobku, nenadobúdaných od vzniku nároku na náhradu straty prvého zárobku smerom do budúcnosti. Absurdnosť takéhoto výkladu podľa sťažovateľa spôsobuje, že nárok na všetky jednotlivé čiastkové časti zodpovedajúce budúcim stratám na zárobku poškodeného sa premlčí skôr, ako tieto straty a škoda vzniknú. Takýto záver je však podľa sťažovateľa iracionálny.

6. Výklad a právne posúdenie otázky premlčania v súvislosti s nárokom na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite sú podľa sťažovateľa neudržateľné a v rozpore so samotným účelom a zmyslom náhrady straty na zárobku pri invalidite.

7. Nesprávny výklad aplikovaný krajským súdom svojimi dôsledkami podľa sťažovateľa zasahuje aj do základného práva vlastníť majetok, keďže ochrana vlastníckeho práva sa vzťahuje aj na majetkové hodnoty, pri ktorých je minimálne legitímna nádej na ich vznik, zveľadenie či zhodnotenie. Sťažovateľ k tomu uvádza, že ochrana spomínaných majetkových hodnôt vo vzťahu k možnosti uplatnenia ich náhrady je zabezpečená len počas prvých dvoch rokov (zodpovedajúcich subjektívnej dvojročnej premlčacej dobe podľa § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka) od vzniku nároku na prvé čiastkové plnenie náhrady za stratu na zárobku pri invalidite. Po uplynutí týchto dvoch rokov podľa výkladu krajského súdu poškodený stráca absolútnu možnosť uplatniť si nárok na ďalšie čiastkové plnenia náhrady straty na zárobku vrátane tých, na ktoré by mu vznikol nárok až v budúcnosti. Uvedeným spôsobom je sťažovateľovi odopretá akákoľvek ochrana majetkových hodnôt, ktoré by v budúcnosti mohol nadobudnúť.

8. Podľa sťažovateľa je neakceptovateľné uplatňovať zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* vo vzťahu k nárokom, ktoré subjektu právnych vzťahov vzniknú až v budúcnosti.

9. Sťažovateľ argumentuje, že krajský súd absolútne neuprednostnil taký výklad právnych noriem upravujúcich právo na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite a jeho premlčanie, ktorý by zabezpečil sťažovateľovi plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv, predovšetkým

práva vlastníť majetok. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že krajský súd zasiahol aj do základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

10. Na podporu svojho právneho názoru týkajúceho sa skutočnosti, že právo na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite sa nepremlčiava ako celok, ale len jeho jednotlivé čiastkové plnenia, sťažovateľ poukazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Prešove č. k. 20 Co 126/2013-98 z 11. decembra 2014.

11. K právomoci ústavného súdu konať a rozhodnúť vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľ upriamuje pozornosť na skutočnosť, že otázka nastolená sťažovateľom už bola riešená Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v niekoľkých rozhodnutiach, v ktorých najvyšší súd založil svoje závery na obdobných záveroch ako krajský súd. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) je podľa sťažovateľa daná právomoc ústavného súdu. Podľa sťažovateľa proti napadnutému rozsudku krajského súdu nemožno podať riadny ani mimoriadny opravný prostriedok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva na ochranu majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy) v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorý sťažovateľ považuje za neudržateľný z dôvodu výkladu v otázke premlčania nároku na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite, ktorý je v rozpore s účelom a so zmyslom náhrady straty na zárobku pri invalidite a v konečnom dôsledku porušuje práva sťažovateľa označené v bode 1 tohto rozhodnutia. Sťažovateľ síce v petite ústavnej sťažnosti požaduje vyslovenie porušenia čl. 11 ods. 1 ústavy, s prihliadnutím na odôvodnenie ústavnej sťažnosti, ktoré sa zameriava na zásadu zákazu diskriminácie zakotvenú v čl. 12 ods. 1 ústavy, však ústavný súd vyhodnotil námietku porušenia čl. 11 ods. 1 ústavy (ustanovenie ústavy, ktoré je s účinnosťou od 1. júla 2001 zrušené) ako chybu v písaní. Predmet konania o ústavnej sťažnosti preto ústavný súd ustálil tak, ako to je uvedené v bode 1 tohto rozhodnutia.

13. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval, zisťoval pritom danosť dôvodov jej odmietnutia v súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

14. V súlade s čl. 127 ods. 1 ústavy ochrana ústavnosti nie je výlučnou úlohou ústavného súdu, ale všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Aj pre všeobecné súdy vyplýva priamo z ústavy (čl. 46 ods. 1) povinnosť chrániť v konaní a pri rozhodovaní nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, preto sa subsidiárna právomoc ústavného súdu uplatní až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. napr. IV. ÚS 236/07). Ak teda právny poriadok poskytuje sťažovateľovi iné právne prostriedky ochrany práv garantovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, a to aj v podobe možnosti uplatnenia riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov v konaní pred všeobecným súdom, nemôže sa pred ich vyčerpaním domáhať úspešne ochrany práv v konaní pred ústavným súdom. Konanie pred ústavným súdom predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti

všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013).

15. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade jej nesplnenia platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná. Výnimkou z tohto pravidla je situácia, keď sťažovateľ preukáže, že právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôkazné bremeno pri preukazovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa je na sťažovateľovi.

16. Podstatou argumentácie sťažovateľa je ústavná neakceptovateľnosť výkladu podaného krajským súdom vo veci premlčania nároku na náhradu za stratu na zárobku pri invalidite, a teda v konečnom dôsledku svojvoľnosť pri rozhodovaní vo veci, ktorá porušuje práva sťažovateľa (k tomu pozri predovšetkým judikatúru ústavného súdu obsiahnutú v bodoch 17 a 18 tohto rozhodnutia).

17. Povinnosťou každého orgánu verejnej moci vrátane všeobecného súdu je uplatňovať vo vzťahu k všetkým účastníkom konania ústavne konformný výklad. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07, I. ÚS 331/2019).

18. V kontexte výkladu použitej právnej normy možno pojem svojvôle interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05).

19. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní každého návrhu skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Ako už bolo naznačené, podmienkou toho, aby ústavný súd pristúpil k meritórnemu prejednaniu ústavnej sťažnosti, je vyčerpanie dostupných prostriedkov nápravy, ktorých uplatnenie sťažovateľovi právny poriadok priznáva. V civilnom sporovom konaní je to aj podanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 419 a nasl. CSP, a to za situácie, že tento opravný prostriedok je účinný na ochranu sťažovateľom označených práv (I. ÚS 47/2020, III. ÚS 35/2019, I. ÚS 69/2019, III. ÚS 19/2019, I. ÚS 146/2018).

20. Vzhľadom na argumentáciu sťažovateľa a znenie § 421 ods. 1 CSP treba prisvedčiť sťažovateľovi (k tomu pozri bod 11 tohto uznesenia), že v danom prípade dovolanie, prípustnosť ktorého by sa opierala o § 421 ods. 1 CSP (teda dovolanie z dôvodu nesprávneho právneho

posúdenia veci krajským súdom), neprichádza do úvahy, a to predovšetkým s prihliadnutím na skutočnosť, že právne posúdenie veci krajským súdom vychádza (slovami samotného sťažovateľa) z ustálenej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu v predmetnej otázke. Situáciu sťažovateľa teda nemožno podľa jeho vlastného presvedčenia subsumovať pod žiadnu zo skutkových podstát uvedených v písm. a), b) alebo c) citovaného ustanovenia.

21. Opačná je však situácia v kontexte sťažnostnej argumentácie sťažovateľa, ktorou brojí proti neudržateľnému výkladu premlčania, ktorý podľa sťažovateľa porušuje jeho práva. V prípade ústavnej sťažnosti tvoriacej predmet konania ústavný súd po dôslednom posúdení jej odôvodnenia konštatuje, že argumentácia sťažovateľa vo vzťahu k tvrdenému neoprávnenému zásahu do práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy je založená na namietaných nedostatkoch v procesnom postupe krajského súdu, ktoré vyústili do svojvoľného (arbitrárneho) rozhodnutia (k tomu pozri aj body 17 a 18 tohto rozhodnutia).

22. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, prípadne ktorým sa rozhodlo v merite veci. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je pritom rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení (k tomu pozri aj bod 9.1 uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 236/2016 z 19. januára 2017 publikovaného pod R 19/2017).

23. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné pojednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod. (pozri k tomu uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017).

24. Ústavný súd si uvedomuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci odvolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 CSP, § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho

základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa a tiež v prípade ústavnej neudržateľnosti rozhodnutia o odmietnutí dovolania.

25. S prihliadnutím na skutkovú a právnu argumentáciu sťažovateľa, ktorou v zásade namieta arbitrárnosť odôvodnenia meritórneho rozhodnutia odvolacieho súdu z dôvodu neudržateľnosti ním podaného výkladu aplikovaného právneho predpisu, a s prihliadnutím na skutočnosť, že právo na riadne odôvodnenie je obsahovou súčasťou práva na spravodlivý proces, ústavný súd konštatuje, že jeho právomoci v konkrétnych okolnostiach veci predchádza právomoc najvyššieho súdu sa predmetnou argumentáciou sťažovateľa (resp. jeho tvrdením o vade zmätočnosti) zaoberať a jej opodstatnenosť preskúmať.

26. Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej ústavnej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania podľa jej obsahu a dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu do času rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti dovolanie nepodal. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď nevyužil právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý mu zákon účinne poskytoval, t. j. nepodal dovolanie, hoci ho podať mohol a mal, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 728/2016).

27. Sťažovateľ tiež ani netvrdil (tým menej preukazoval), že dovolanie v konkrétnych okolnostiach veci nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

28. Keďže v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľ, ktorý na podklade svojej už citovanej argumentácie tvrdil, že v dôsledku v jeho veci konajúceho odvolacieho súdu došlo k porušeniu jeho práv označených v bode 1 tohto rozhodnutia, mal k dispozícii účinný právny prostriedok, a to dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, je daná právomoc najvyššieho súdu sa skutkovou a právnu argumentáciou zaoberať v dovolacom konaní (obdobne I. ÚS 346/2019 a IV. ÚS 154/2020).

29. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť smerujúcu proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

30. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2021

Libor Duľa
predseda senátu